

Danske Handicaporganisationer
Att. Malene Eskildsen
Kløverprisvej 10 B
2650 Hvidovre

Formanden

11. september 2012

Vedr. Førtidspensions- og fleksjobreform

PTU har ved gennemlæsning af lovforslagene med bemærkninger ikke kunnet undgå at hæfte sig ved en slående modsætning mellem de gode hensigter bag lovforslagene og den arbejdsmarkeds-mæssige virkelighed, hvori forslagene skal realiseres.

På den måde er timingen utrolig dårlig valgt.

Med en gruppe af ikke-handicappede ledige på ca. 160.000 er det vanskeligt at forestille sig, at principperne bag reformen, jf. bemærkningen side 34, skal have nogen gang på jorden, herunder,

- flest mulig i arbejde og selvforsørgelse
- flest mulig på det ordinære arbejdsmarked uden offentlig støtte
- færre på førtidspension
- tilskud til fleksjob omlægges, således at personer med ringe arbejdsevne kan komme i arbejde

Det skriver regeringen skønt den bedre end nogen anden ved, hvor svært det er at skabe vækst og øget beskæftigelse, hvor mange dagpengemodtagere, som er tæt på at falde for grænsen for modtagelse af dagpenge, og at en større og helt ny undersøgelse viser, at danske arbejdsgivere har taget klar afstand fra at ansætte folk i fleksjob under 5 - 6 timer om ugen, fordi de simpelthen ikke kan finde meningsfuld beskæftigelse til medarbejdere ved så ringe tilknytning til virksomheden. Hertil kommer at der er ca. 17.000 fleksjobvisiterede på ledighedsydelse, som leder efter arbejde.

PTU er for så vidt meget enig i regeringen og forligspartierne i, at der er et påtrængende behov for at gøre det danske arbejdsmarked meget mere åbent, inkluderende og tilgængeligt for mennesker med handicap, end det nu er og at bruge Handicapkonventionens bestemmelser som mål for en sådan arbejdsmarkedsreform, men det er jo desværre ikke det man har gjort med de lovforslag, man har sendt i høring.

En reel inklusion af mennesker med handicap på arbejdsmarkedet strander jo ikke på, at vore medlemmer ikke gerne vil arbejde, men navnlig på to grundlæggende barrierer:

- for ringe skolegang og uddannelse
- for lidt tilgængelighed til både arbejdspladser og transportmidler, og her drejer det sig om tilgængelighed i vid forstand, dels fysisk i forhold til omgivelserne, og dels med hensyn til både information og kommunikation

De fremsatte forslag forholder sig overhovedet ikke til disse basale forudsætninger. Også af den grund er reformens prognose ikke god, uanset at man iværksætter mange foranstaltninger, er udsigten til, at de vil resultere i bedre beskæftigelse for målgruppen, desværre ikke god. Der er grund til at befrygte, at det, der investeres i reformen, kommer til at stå i misforhold til udbyttet, og at en meget stor del af de mennesker, der nu kommer i ressourceforløb, efter megen aktivitet alligevel ikke kommer i job, men ad omveje igen parkeres på en form for passiv forsøgelse.

1. Forholdet til Handicapkonventionen

FN's konvention om de rettigheder, mennesker med handicap har, er jo ratificeret af Danmark og en del af vore internationale forpligtelser. Konventionen skal selvsagt overholdes også ved en reform som den, der nu er i høring.

Blandt vore grundlæggende rettigheder, som der er god grund til at sætte fokus på i denne forbindelse skal følgende fremhæves:

- Lige muligheder (også på arbejdsmarkedet), effektiv deltagelse og inklusion i (alle dele af) samfundslivet, tilgængelighed og ingen diskrimination, jf. art. 3, 5 og 9.
- Ret til livslang uddannelse, jf. art. 24.
- Ret til at tjene til livets ophold ved beskæftigelse som vi frit kan vælge "på et arbejdsmarked og i et arbejdsmiljø, der er åbent, inkluderende og tilgængeligt", jf. art. 27.

Uanset reformens gode hensigter er det både beklageligt og kritisabelt, at lovforslagene ikke direkte forholder sig til, hvordan lovgivningsmagten ser Handicapkonventionens forpligtelser opfyldt med det som er reformens mål og midler. Denne undladelsessynd er meget værre her end i mange andre tilfælde, fordi mennesker med handicap er selve hovedmålgruppen.

PTU må derfor efterlyse en nærmere redegørelse for reformens forhold til Handicapkonventionen og en erkendelse af, at det danske arbejdsmarked kun i meget ringe grad er åbent, rummeligt, inkluderende og tilgængeligt for mennesker med handicap.

Ethvert land får det antal førtidspensionister, som dets arbejdsmarked ekskluderer. Antallet af førtidspensionister er dermed i meget vidt omfang en funktion af samfundets forsømmelse af at inkludere mennesker med mange forskellige former for funktionsnedsættelse.

Det er ikke handicapbevægelsens medlemmer, der ikke vil arbejde, men samfundet som hidtil ikke har gjort nok for at gøre dette muligt. I virkeligheden forholder det sig sådan, at der hidtil ikke er kommet ret mange flere mennesker med handicap i arbejde end dem, der har inkluderet sig selv.

2. Andre bemærkninger til lovforslagene

Der er, når de foran anførte mere principielle bemærkninger er anført, også en række gode forslag i reformen.

Rehabiliteringsteams og ressourceforløb er hver for sig gode og konstruktive tiltag, som indeholder mulighed for at gavne mange, særligt hvis de administreres rigtigt i en ægte og åben dialog med borgeren. Borgeren skal ikke bare høres rent formelt, men inddrages i hele processen, således at hans/hendes egne ønsker også respekteres. Uden god motivering kommer der ikke nogen i job.

Brug af mentorer er også en god idé, men der står ikke ret meget om, hvor mentorerne skal komme fra. PTU skal pege på, at det er vigtigt, at mentorerne har uddannelse og kompetence, så de kan klare opgaverne. En mentor skal også være en god rollemodel.

Borgeren må meget gerne kunne genkende sig selv i sin mentor. Mennesker med handicap vil derfor kunne være egnede mentorer. Kommunerne bør derfor være åbne for at rekruttere egnede mennesker med handicap som mentorer, give dem uddannelse og dermed på en gang skabe jobs og fremme rehabilitering af andre mennesker med handicap.

Der bliver tale om et stort og ganske bureaukratisk system fordelt på samtlige landets kommuner, hvilket i sig selv altid kan give anledning til nogen bekymring, navnlig når mange af reglerne indeholder vanskelige skøn.

Der er ikke ret mange bestemmelser om de forskellige tilbuds materielle indhold og kvalitet, men rigtig mange regler om procedurer, processer og formalia. Der hvor forenkling er mulig, bør der gøres en indsats for at skabe mere klare og simple regler både af hensyn til borgerne og til kommunernes forvaltning af reglerne.

Der er et stort behov for at indføre og beskrive kvalitetsstandarder, som kommunernes tilbud skal leve op til. Sådanne standarder efterlyses.

Et andet vigtigt aspekt i reformen, som ikke ses at have fået megen opmærksomhed er borgernes retssikkerhed og klagemuligheder. Bemærkninger, der er klare, og som giver god vejledning til borgerne efterlyses. Der er behov for retsgarantier, når det drejer sig om menneskers grundlæggende rettigheder som forsørgelse og arbejde.

Umiddelbart virker det måske nærliggende at reformen tillægger de kommunale jobcentre en samlende funktion i forhold til rehabiliteringsteams. Hvem skal ellers tage opgaven op. Vi må desværre fra handicaporganisationernes side pege på, at den viden, som jobcentre har om

de forskellige former for handicap og disse gruppers behov er meget ringe, også selvom det er en såkaldt nøglemedarbejder på handicapområdet. Det er ikke ret godt, når vi taler om mennesker med fysiske funktionsnedsættelser som syns-, høre- og bevægelseshandicappede, men langt værre, når det drejer sig om hjerneskader, mentale handicap og psykiske lidelser. Hvis det skal komme til at fungere, bør der iværksættes en grundig undervisnings- og informationskampagne for alle landets jobcentre, idet man må minde om, at DH har 32 medlemsorganisationer og at antallet af handicapgrupper er en del større uden at tage de mest sjældne med.

Ressourceforløb er som indledningsvist sagt en god idé, og det er også rigtigt, at de ikke må vare længere end nødvendigt, men det omtales tillige, at man kan få flere ressourceforløb af op til 5 års varighed efter hinanden. Kan det dog være rigtigt at lade en borger leve 10 og eventuelt 15 år, uden at man er nået til en afklaring.

Det virker skræmmende. Vel er udvikling af arbejdsevne en proces, der kan tage tid, men så lange tidsrum bør ikke forekomme, medmindre borgeren selv samtykker heri. Et krav om samtykke bør kræves efter 5 år.

Det er i det hele taget vigtigt, at man som udgangspunkt søger at opnå informeret samtykke fra borgeren til alle led i rehabiliteringsprocessen.

Det er en god metode til sikring af borgerens aktive medvirken.

Når borgeren får et tilbud undervejs i rehabiliteringsprocessen bør der altid være tale om et reelt valg mellem flere muligheder.

Rehabiliteringsteamet bør udover de sagkyndige fra henholdsvis jobcenter, social-, sundheds- og undervisningsafdelinger i kommunen også tiltrædes af en jurist for at sikre, at forvaltningsloven og andre regler for god sagsbehandling overholdes.

Man vil uundgåeligt i mange tilfælde, ikke mindst blandt borgere med psykiske vanskeligheder opleve, at de er så syge, at de ikke umiddelbart er i stand til at gå i gang hverken med undervisning eller jobtræning.

Sygdom og genoptræning må og bør altid have første prioritet, således at behandling går forud for alle andre rehabiliteringsforanstaltninger, herunder revalidering. Dette må gælde for psykiske lidelser, hjerneskader såvel som for fysisk genoptræning.

Det fremgår ikke helt klart hvilke tilbud, der gives til de borgere, der ikke får et ressourceforløb tilbudt. Dette bedes der redegjort nærmere for. Man kan jo spørge om, hvorfor ikke alle - bortset fra de helt åbenbart klart uarbejdsdygtige - får et ressourceforløb, når nu lovgiver har besluttet, at det er vejen til arbejdsmarkedet?

Samspelet mellem retten til udredning og iværksættelse af ressourceforløb er heller ikke klart belyst i bemærkningerne.

Det bør være en rettighed for borgeren, at borgeren undervejs i et ressourceforløb skal kunne rekvirere en ekspertvurdering udefra, f.eks. fra en uafhængig socialrådgiver, speciallæge eller handicaporganisation. Pengene bør i den forstand følge borgeren, når denne fremsætter en begrundet begæring om at få en second opinion.

Med venlig hilsen

H. Kallehauge